

5770

לְחַדֵּשׁ אֶת הַיִּשָּׁן וּלְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ

...lechadésj et hajasjan oelekadésj et hechadasj...

...om het oude te vernieuwen en het vernieuwde te heiligen...

Rav Kook, de eerste opperrabbijn van Israel

Sjabbat 6 februari 2010 / 22 sjewat 5770

Sidra Jitro, Sjemot [Exodus] 18:1-20:26

Tanach blz. 145-150

Haftara: Nechèmja 8:1-12

Tanach blz. 1682-1683.

Vertaling: Jaap en Sabine Frank

Voor het origineel zie

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5769/Yitro

JITRO

Jitro raad Mosjee aan om stamhoofden af te vaardigen om hem te vervangen en recht te spreken bij eenvoudigere rechtszaken.

De Jisraëlieten hebben hun kamp opgeslagen bij de berg Sinai en de 10 Uitspreken (Geboden) zijn verkondigd. God draagt hen op een altaar te maken van aarde en om offers te brengen.

Jitro - Dina Brawer

Dina Brawer is in Italië geboren en opgeleid in Milaan, Jeroesjalajim en New York. Ze is moeder, opvoeder en rebbetzin van de Elstree and Borehamwood United Synagoge in Engeland. Ze heeft een B.A. Joodse Studiën en een M.A. onderwijskunde en psychologie. Ze heeft veel interesses, waaronder fotografie, de fijne keuken en de Italiaanse Renaissance.

Mosjees leiderschap is uitzonderlijk veeleisend. Het lijkt erop dat hij daar zijn gezinsleven aan moet opofferen. Hij moet zijn vrouw en twee zonen verlaten om de Jisraëlieten uit Egypte te

bevrijden. De Midrasj verhaalt dat Mosjee, toen hij uit Midjan vertrok naar Egypte om daar de Farao te confronteren door zijn schoonvader erop werd gewezen dat het niet deugde om zijn vrouw en twee zoons mee in gevangenschap te voeren. Met als gevolg dat Mosjee Tsipora naar haar vaders huis terugstuurde (met een get) [scheidingsakte].

Helaas zijn zij niet bij hem als de Jisraëlieten getuigen zijn van het wonderbaarlijke openen en sluiten van de Schelfzee en van hun vreugde daarover. Zij zijn evenmin bij hem als het volk hun tocht door de woestijn naar het Beloofde Land begint. Sommigen menen dat zij er evenmin bij zijn als de Tien Uitspraken aan de mensen worden geproclameerd. Nergens in de Tora wordt verhaald van pogingen van Mosjee om zich bij zijn familie te voegen of om ze bij zich te laten komen. Ze lijken domweg vergeten. Maar Jitro, Mosjees schoonvader, brengt de situatie als volgt:

“Jitro, Mosjees schoonvader, nam Tsipora, Mosjees vrouw met zich mee - zij was door Mosjee teruggestuurd – en ook haar twee zonen” (...) “Toen Jitro samen met Mosjees vrouw en zijn beide zonen aangekomen was in de woestijn waar Mosjee zijn kamp had opgeslagen (...) liet hij Mosjee weten: “Ik, je schoonvader Jitro, kom je bezoeken met je vrouw en haar beide zonen” (Sjemot 18:2-5).

Deze tekst intrigeert om twee redenen: Waarom heeft Tora het de ene keer over “haar zonen” en de andere keer over “zijn zonen”? Waarom meldt Jitro überhaupt aan Mosjee dat hij er, samen met zijn vrouw en twee zonen aankomt?

De eerste twee pesoekiem [verzen] beschrijven de gang van zaken. Door Gersjom en Eliëzer ‘haar zonen’ te noemen lijkt te worden benadrukt dat, tot dan, alleen Tsipora ze heeft opgevoed zonder enigerlei inbreng van Mosjee, die in feite een afwezige vader was. Echter, omdat de lezer daaruit de verkeerde conclusie zou kunnen trekken dat haar zonen uit een ander huwelijk zouden zijn, koppelt Tora dat terug door ze ‘zijn zonen’ te noemen en zo te benadrukken dat zij dat ook werkelijk zijn (uit midrasj Mekhilta).

In de laatste pasoeek [vers] is het Jitro die spreekt. De *Sjeem Misjmoeëel*, R. Shmuel Bornstein van Sochazev, (1856-1926) suggereert dat Jitro zich realiseert dat Mosjee niet “zomaar iemand” is. Hij beseft dat zijn schoonzoon een man is met een verscherpt spiritueel bewustzijn, die zich daardoor in toenemende mate los komt te staan van de materiële wereld waarin hij zich bevindt. Jitro verwacht eigenlijk wel dat Mosjee zich aan zijn verantwoordelijkheden als vader zal onttrekken als hij met zijn gezin wordt geconfronteerd. Hij verwijst daarom op dat moment tactvol naar hen als ‘haar zonen’. Waarmee hij ze als het ware emotioneel er op voorbereidt dat hun vader ze mogelijk zal kunnen afwijzen.

Een andere invalshoek – Elliott Goldstein

Je zou Jitro wellicht de eerste management consultant kunnen noemen. In die hoedanigheid bekijkt hij Mosjees dagelijkse takenpakket als respectievelijk administrateur, rechter en leraar [en zijn onkunde op het gebied van time management]. Hij realiseert zich dat Mosjee langzaam maar zeker volledig aan het opbranden is. Hij raadt zijn schoonzoon daarom aan delen van zijn verantwoordelijkheden over te dragen op een hiërarchie van “doortastende en vrome mannen die betrouwbaar zijn en zich niet laten omkopen.” Mosjee neemt Jitro’s advies over. Hin stelt een rechtssysteem in waarbij individuele gevallen door een serie lagen van rechters wordt moeten gaan voordat de moeilijkste gevallen uiteindelijk bij hem zelf terechtkomen. Daarmee werd de basis gelegd voor het merendeel rechtssystemen in de wereld op dit moment.

In feite heeft B’nei Jisraël met het decentraliseren van het rechtssysteem (van één persoon – Mosjee naar vele rechters) de weg geopend naar een veelvoud van aparte maar gelijkwaardige interpretaties en toepassingen van ‘het recht’ door de benoemde rechters met nieuwe mogelijkheden van een veelvoud aan rechtsvormen en evenvele inzichten in het Recht. Is dat

slecht? Mogelijk wel als dat uitmondt in dubbelzinnigheid en wellicht in gelijke rechtszaken die toch verschillend worden benaderd en behandeld. Van overstijgend belang echter is dat door dit besluit onderdelen van het recht(spraak)systeem over te dragen naar de rechters de bevolking de mogelijkheid kreeg om, via die rechters mee betrokken te worden in het zoeken naar waarheid en naar goed of kwaad. Misschien wel voor het eerst lag de mogelijkheid van de waarheidsvinding niet uitsluitend bij de hoogste leidinggevenden. Immers, zoals Albert Einstein het uitdrukte: “Het zoeken naar waarheid is van meer waarde dan het bezit ervan.”